

LEXIKON, ONOMASTIKON OCH FLERSPRÅKIGHET

Av Maria Löfdahl, Sofia Tingsell & Lena Wenner

I denna framställning beskrivs ett forskningsprojekt som behandlar namn och flerspråkighet i Sverige. Vi vill diskutera relationen mellan namn och appellativ i inlärningsprocessen hos flerspråkiga talare av svenska och hos inlärare av svenska. I detta sammanhang blir det relevant att studera hur onomastikonet överförs mellan olika språk. Vi vill också undersöka om namn, namngivning och platsbundna narrativer används för att skapa sammanhang och markera tillhörighet i kontaktområden där språk- och kulturfärer möts.

Framställningen utgår från tre pilotstudier som representerar olika typer av flerspråkighet. Studierna omfattar tre grupper av individer som är flerspråkiga på olika sätt: vuxna inlärare av svenska som andraspråk, barn som behärskar svenska och minst ett annat språk samt personer som talar resanderomani – en grupp som har en historia av flerspråkighet och hos vilka språket för tillfället genomgår en revitaliseringsprocess. En viktig målsättning för revitaliseringen är att ge personer med resandebakgrund möjlighet att lära sig resanderomani för att återta ett språk som i många fall gått förlorat. Den bärande tanken i denna typ av arbete är att personer med minoritetsbakgrund skall få reella möjligheter att använda sitt språk i alla typer av situationer och kunna överföra det till kommande generationer. De tre informantgruppernas flerspråkighet skiljer sig alltså åt på flera punkter och belyser projektets frågeställning ur olika perspektiv. I projektet behandlar vi materialet dels som delar, dels som en helhet med gemensamma teoretiska utgångspunkter. Dessa utgångspunkter (som presenteras mer utförligt nedan) är dels relationen mellan

onomastikonet och övriga delar av lexikonet, dels platsskapande i relation till sociala och kulturella maktförhållanden.

Tidigare forskning

Åtskilliga skandinaviska undersökningar har behandlat namn i flerspråkiga miljöer. De har dock i stor utsträckning utgjorts av studier i de inhemska minoritetsområdena (se t.ex. Edlund & Haugen 2009 och Mattfolk & Ainiala 2009). När namngivning i mångkulturella stadsmiljöer behandlats har det ofta rört sig om officiell namngivning och namnplanering (se t.ex. Hylland Eriksen 2012, Johansson 2009, Leibring m.fl. 2007 och Nyström 2007). Det finns ett fåtal skandinaviska studier som behandlar inofficiella namn i mångkulturella, flerspråkiga urbana miljöer. Terhi Ainiala (2010) har behandlat somaliska namnbrukares egenskapade namn i Helsingfors och visar i sin studie hur den somaliska gruppen skapar ortnamn för lokala platser på somali. Personnamn i det mångkulturella Sverige har i viss mån undersökts (se Brylla 2007, 2009, Aldrin 2009 och Frändén (i denna volym)). Smeknamn i flerspråkiga miljöer har studerats av Riad & Larsson (2004). Bland internationella studier av namn i flerspråkiga, mångkulturella urbana miljöer kan Bierbach & Birken-Silvermans studie (2007) nämnas. Här visar författarna på vikten av namngivning och namnbruk när unga andra generationens italienska immigranter i Tyskland definierar och manifesterar social identitet. Namnens roll som en del i identitetsskapandet har påpekats i många sammanhang (Andersson 1996 s. 21, Ainiala 2005, Vidberg 2008, Aldrin 2011, Helleland m.fl. 2012).

Onomastikonet och det mentala lexikonet

Iföljande två avsnitt presenteras våra teoretiska utgångspunkter. Centralt i följande resonemang är vårt onomastikon. Man har sedan länge använt termen mentalt lexikon (se t.ex. Aitchison 1987). I detta mentala lexikon finns språkliga enheter, på olika nivåer, lagrade. Det finns åtskilliga teorier om hur dessa språkliga enheter förhåller sig till varandra. En tanke som lanserats är att orden ligger samlade i semantiska domäner med olika relationer både inom en domän och mellan olika domäner. Om detta se vidare Aitchison a.a. Som en del av, eller i relation till, det mentala lexikonet innehåller onomastikonet både

färdigbildade namn (redo att kopieras), namnelement, och även en idé om hur namn bör bildas utifrån kännedom om redan existerande namn. Onomastikonet aktiveras när vi kommer i kontakt med namn och hjälper namnbrukaren att förstå och avkoda namn. Mellan lexikonet och onomastikonet sker en interaktion; på samma sätt som ett i lexikonet existerande appellativ utgör bas för ett antal namn kan namnbrukares och namnbildares uppfattning av ett ords innebörd definieras inte bara utifrån lexikonet utan även utifrån de namn som finns i det individuella onomastikonet. Om onomastikteorin se vidare Andersson 1996, Bakken 1994 och Nyström 1995, 1996.

Plats, narrativ och makt

För projektet är begreppet plats centralt. Diskussionen om platsbegreppet är inte ny inom namnforskningen. Per Vikstrand (2001 s. 17 ff., 2008 s. 464) har i sin analys av platsbegreppet pekat på tre samverkande komponenter: en lokalitet, ett namn och ett meningsinnehåll, där meningsinnehåll bl.a. kan innefatta olika typer av narrativer knutna till en plats och till ett namn. Med narrativer menar vi (verkliga eller fiktiva) berättelser som traderats. Om olika aspekter på termen narrativ, se Herman 2007 och Andersson 2013. Vikstrand menar, i enlighet med Tuan (se Tuan 1977 s. 136 och Andersson 2013 s. 33 ff.), att namnbrukare och namngivare skapar en plats av en lokalitet genom att namnge den och genom att knyta narrativer till platsen och till namnet.

Genom namngivning och platsskapande markeras närvaro och förtrogenhet (jfr Vidberg 2008 s. 455), vilka i grunden är sociala och kulturella processer där makt ofta utgör ett inslag. Detta är relevant i områden som utgörs av kontaktområden där två kultursfärer möts. Sådana kontaktområden har i många fall präglats av koloniala förhållanden, där namngivarna genom namngivning avgränsat och definierat platser, ibland på bekostnad av tidigare platsstrukturer (Andersson a.a.). Exempel på detta är kolonisationen av Norrlands inland där svenska nybyggare slog sig ner i områden som traditionellt bebotts av samer. Även dagens urbana miljöer, som präglas av kulturell mångfald och variation, utgör mötesplatser för olika kultursfärer. Sådana områden kan inte beskrivas som koloniala men de präglas av en tydlig makthierarki som har likheter med koloniala situationer (se t.ex. Aschcroft m.fl. [1995] 2003).

Platsskapande, namngivning och platsnarrativer kan användas för att återta en plats i en kontaktzon som kommit att »tillhöra» en annan grupp. Andersson 2013 belyser vikten av att synliggöra de samiska namnen för att mar-

keras och återta samisk närvaro i ett landskap. Om namnens roll i en liknande postkolonial process på Zanzibar, se Myers 2009. Även andra migrationsprocesser aktualiserar koloniala och postkoloniala strukturer; namn som symbol för identitet, kultur och tillhörighet har också diskuterats för Nordirland (se t.ex. Nash 2009). På liknande sätt kan namngivning användas för att markera närvaro och skapa tillhörighet i dagens svenska urbana miljöer som präglas av migration och där många av invånarna känner stort utanförskap.

Metod och material

Sammanlagt har 52 personer intervjuats för denna studie. Av dessa informanter utgör nio en enspråkigt svensk kontrollgrupp. Informantgrupperna presenteras mer utförligt under varje delstudie. Under intervjuerna har klassiskt onomastiska metoder kompletterats med mersociolingvistiska inriktade frågor om informanternas bakgrund, ålder och språk. I den första studien, som vi kallar inlärlarstudien, har vi intervjuat vuxna inlärlare av svenska. De har i första hand tillfrågats om ortnamn i Göteborg med visst fokus på namn i sina egna närmiljöer. Även namnens betydelser diskuterades. I dessa samtal står inlärlning och ett tidigt avkodande av ortnamn i centrum. I den andra studien, barnstudien, har vi intervjuat barn i tioårsåldern. De har främst fått berätta om platser i närmiljön där de brukar leka och om vad de kallar dessa platser. Barnen är svensktalande och använder svenska dagligen i skolan och i kamratgruppen. Slutligen, i den tredje studien, resanderomanistudien, har personer som talar resanderomani intervjuats om person- och ortnamnsbruk på svenska och på resanderomani. Informanterna har svenska som sitt förstaspråk och deras kunskaper i resanderomani varierar. Samtalen har, precis som för barngruppen, rört namnbildning och i viss mån även namngivning. Samtalen kom också att präglas av det faktum att resanderomani genomgår en revitaliseringsprocess där namnen visar sig vara centrala.

Preliminära resultat från pilotstudierna

I det följande presenteras resultaten från de tre pilotstudierna, delvis i relation till de teoretiska utgångspunkter som gällt för varje studie, och som varit be-
tingade av de olika förutsättningar som rått för respektive informantgrupp.

Inlärarstudien

I den första delstudien utgår vi från material som består av inspelningar med 16 vuxna inlärare på sfi (svenska för invandrare) som följer en intensivkurs för invandrare med akademisk bakgrund. Inspelningarna genomfördes 2012. Vid inspelningstillfället hade meddelarna varit mellan tre månader och ett år i Sverige. Samtalen rörde sig om var meddelarna bodde och deras rörelsemönster på fritiden med fokus på hur de benämnde platser i sin omgivning. De ombads tolka och reflektera kring de namn de kommit i kontakt med under sin tid i Sverige. Samtalen kom också ofta in på namn och namngivning på informanternas förstaspråk.

Syftet med denna studie var att undersöka namnens roll i en inlärningssituation och även att studera likheter och skillnader mellan ord- och namnläring för att belysa relationen onomastikon–lexikon. Vår utgångspunkt var teorier om lexikontilläggnan (Nation 2001 och Viberg 2004) som vi jämförde med hur meddelarna tillägnade sig ortnamn på ett andraspråk. Forskning om ordinläring har varit livskraftig de senaste åren, men mycket få studier har behandlat inläring av den speciella typ av ord som namn är. Generellt sägs om lexikoninläring (se t.ex. Viberg 2004) att man inledningsvis lär sig genom fonetisk memorering av ljudsträngar. Senare lär sig inlärarna avgränsa ordformer o.d. genom segmentering. För att avkodas namnens betydelse används språkliga ledtrådar: inomspråkliga, mellanspråkliga och kontextuella (jfr Viberg a.a.).

Nation (2001) menar att namn i inlärningssituationen kan jämföras med teknisk vokabulär. Den tekniska vokabulären är specialiserad och inte särskilt vanligt förekommande i språket i stort och det lönar sig sällan att lära in sådana ord på förhand eller utanför den kontext där de uppträder. Samtidigt är denna typ av specialiserad vokabulär nödvändig för förståelsen för de sammanhang där orden ingår. Namn fungerar alltså på liknande sätt. De utgör inte en så stor del av språket och de är svåra att lära in samtidigt som de är centrala för förståelsen när de förekommer.

Utifrån materialet framgick att informanterna använde ungefär samma strategier som generellt tillämpas vid ordinläring. Informanterna redogör för hur de tidigt i inläringen inte förstår vad orden i namnen betyder, men att de ändå kan uttala och skriva namnet på för dem centrala lokalteter (t.ex. Näverlursgatan). Att inlärare också lär sig segmentera och känna igen vissa namnelement kan illustreras genom en meddelare som kan avgränsa och förstå orden berg och plats i namnet Redbergsplatsen. Informanterna redogör också för hur de avkodas namnets betydelse dels genom inomspråkliga ledtrådar, t.ex. vilka

morfem och vilka namnelement som ingår i namnen, dels genom mellanspråkliga ledtrådar, såsom en jämförelse mellan namnelement och namnbildning i olika språk. En meddelare använde ljudlikhet med ord på förstaspråket som inlärningsstrategi. Hon associerade namnet Delsjön med ord på förstaspråket med betydelserna 'blöda' och 'hjärta' och tänkte på namnet Delsjön som 'det blödande hjärtat'. Kontextuella referenser utnyttjades också av informanterna. En informant som var väl förtrogen med en kuststad i Europa menade att hon hade lätt för att minnas ett namn som Hotell Kusten, eftersom det är ett vanligt sätt att namnge hotell i hennes hemstad och det faller in i ett för henne käntnamnmönster. För att avkoda ett namns betydelse användes alltså samma språkliga ledtrådar som vid lexikontilläggen: inomspråkliga, mellanspråkliga och kontextuella.

För att tillägna sig namn tillämpar meddelarna ibland fler strategier än generella lexikala inlärningsstrategier. Meddelarna gjorde ofta jämförelser mellan ett svenskt namn och ett namn eller känt namnmönster på förstaspråket. I några fall uppgav meddelarna att de översatte namn till modersmålet. Detta var dock inte speciellt vanligt. En något vanligare strategi var att, i en grupp som talade samma modersmål, göra en förklarande omskrivning på förstaspråket (t.ex. omtalades statyn och torget Kopparmärra som 'killen på hästen').

Vidare kunde informanterna utnyttja onomastisk information för att ringa in lexikal betydelse. Exempel på det är att de ringade in betydelsen av ordet torg utifrån kännedom om ett antal platser vilkas namn innehåller torg (Selma Lagerlöfs torg, Opaltorget, Vårväderstorget, Frölunda torg).

I samtalen framkom även att meddelarna upplevde ortnamn som viktiga i språkinläringen och flera informanter framhöll förståelse av ortnamn i närmiljön som centrala i processen att rota sig i ett nytt land. En informant som bor i Bergsjön berättade att han i ett tidigt skede förstod namnelementen berg och sjö och han ville se de namngivande lokaliteterna i verkligheten för att på djupet förstå namnet. För honom var detta ett sätt att erövra platsen och känna tillhörighet.

Barnstudien

I den andra studien riktar vi sökarljuset mot barn (för en utförligare redovisning av denna studie se Löfdahl & Tingsell 2013). Barn är intressanta som namngivare eftersom de ofta ger egenskapade namn till platser där de leker och därmed blir både idoga och kreativa namnbildare (om barn som namngi-

vare och namnbrukare se Huldén 1976, Tikka 2009 och Ryman 2012). Barnen i vår undersökning kan delas in i två grupper. En grupp består av nio enspråkiga barn som lever och går i skolan i en i huvudsak enspråkig kontext i en stadsdel i centrala Göteborg. Den andra gruppen består av 22 barn som bor och går i skolan i ett område i Göteborg som kännetecknas av stor språklig och kulturell mångfald och variation. De flesta barnen i denna grupp har ett annat förstaspråk än svenska. Alla behärskar svenska (i olika hög grad) men gruppen som helhet karaktäriseras av att barnen har många olika förstaspråk. I vårt projekt är denna grupp intressant eftersom den består av barn som inte (primärt) är inlärare av svenska utan är aktivt tvåspråkiga med svenska som ett av de två eller tre språk som dagligen används.

Studien visar att de båda barngrupperna bildar namn på olika sätt. De enspråkiga barnens namn är morfologiskt mer komplexa, t.ex. Kungagraven och Kyrkofällan, bildade med fogemorfem, vilket är vanligt i västsvenska ortnamn. De flerspråkiga barnen bildar namn som innehåller ett substantiv med en adjektivisk bestämning, t.ex. Röda gården och Gröna gården. Här bör påpekas att alla namn, oavsett barnens förstaspråk, är bildade på svenska. Däremot tycks barnens egenskapadesmeknamn ibland helt eller delvis bildas enligt mönster på förstaspråket. Detta behöver undersökas vidare.

De enspråkiga barnen hämtar gärna referenser från en gemensam kulturell sfär. Exempel på detta är namnet Vintergatan som syftar på barnprogrammet Tillbaka till Vintergatan. Namnen har ofta kopplingar till gemensamma narrativer som ibland hämtas ur skolkontexten, t.ex. Kungagraven som syftar på en historia som barnen hört i skolan. De flerspråkiga barnens namn baseras till övervägande del på beskrivningar av de lokaliteter som namnges, t.ex. Lillskogen, Rödaruschelkanan och U-gården (som betecknaren hästskoformad gård) och är inte lika semantiskt komplexa som de modersmålstalande barnens namn utan har mer konkret syftning.

Resanderomanistudien

Den tredje delstudien utgår från fem djupintervjuer med resande. De romer som kallas resande kom till Sverige på 1500-talet. Trots att resandegruppen utgör en minoritet har de bevarat sitt språk och många är två- eller flerspråkiga. På senare år har resanderomani som nämnts genomgått en revitaliseringsprocess och språket och namnskicket är ett viktigt led i den starkt sammanhållna gruppens identitetsskapande. Språket innehåller sedan länge etablerade namn

på länder och större städer. Danniken betecknar såväl Norge som Danmark. Kàstonafóro är det resanderomska namnet för Stockholm och är sammansatt av kàstona 'huvud' och fóro 'stad' (Lindell & Thorbjörnsson-Djerf 2008). Kàstonafóro har använts under lång tid, även om flera meddelare uppger att de oftast använder det svenska namnet. En bärande tanke i arbetet med att stärka resanderomani är att språket skall kunna användas inom alla områden och i alla situationer. Därför nybildas även ortnamn på resanderomani. Exempel på en sådan nybildning som används inom en ganska stor namnbrukarkrets är namnet Fröfóro som betecknar köpcentrumet Frölunda torg i Göteborg. Förleden är inlånad från det svenska namnet och efterleden innehåller det romska fóro 'stad'. En informant hade anledning att tala om Smålandsstenar och bildade det romska Ticknobartem som innehåller tickno 'liten', bar 'sten' och tem 'trakt'. Dessa namn är att betrakta som romska bildningar men vissa av dem bygger direkt eller indirekt på de svenska namnen. Behovet att nybilda namn handlar här inte om funktionalitet utan bör istället ses som ett exempel på platsskapande genom namngivning där närvaro markeras genom ett romskt namn.

Även personnamnskicket är viktigt för resandeidentiteten. Meddelarna upplever att det finns förnamn som är typiska för resandegruppen och som signalerar tillhörighet: »Det perfekta resandenamnet är ett namn som har använts långt tillbaka i ens släkt, gärna lite exotiskt och med aristokratisk anknytning». Namnen Concordia, Constanzia, Feonilda, Teresia, Linnéa, Leotina, Katarina, Leonander, Ottilia, Oscaria, Simone, Constantin, Ludvig, Julius, Alexander och Olger nämns som exempel på detta.

Till förnamnet bildas ofta ett binamn och det är undantagslöst bildat på romani. Binamnen används inom den intima sfären, ofta istället för dopnamnet och namnbärarna har närmast parallella namn på så vis att romaninamnet används i den intima sfären medan majoritetssamhället använder det svenska namnet. Många av dessa binamn är karaktäriserande. Exempel är det könsneutrala Lollo som innehåller lóllo, lólo 'röd' och ges till rödhåriga personer, Lakke 'den argsinte' som innehåller lakk 'ond, elak, arg', Mukka 'den fria' bildat till mukk 'fri' och Bullo som innehåller bulo, bullo 'björn'.

Typiskt för namnskicket inom resandegruppen är även att binamn används istället för släktnamn. Meddelarna uppger att dessa namn utgör en viktig del i byggandet av resandeidentiteten. Ofta presenterar man sig med det tabinamn istället för släktnamnet. Sådana binamn är till skillnad från de binamn som används istället för dopnamnen bildade på svenska, t.ex. Hundarna, Bockarna, Krökarna och Daggarna. Ofta är förklarande narrativer knutna till namnen. Generellt upplever informanterna såväl ortnamns- som personnamnskicket som ett viktigt led i byggandet av resandeidentiteten.

Diskussion

Delstudierna behandlar relationen mellan inläring av namn och inläring av lexikon, hur egenskapade ortnamn bildas i en flerspråkig kontext samt namngivning som en del av en språklig revitaliseringsprocess.

Analysen av intervjuerna med de vuxna inlärnarna av svenska visar att det finns stora likheter mellan namn och appellativ i inlärningsprocessen och att ungefär samma strategier tillämpas. Den visar även att informanterna ofta definierade ett ords betydelseinnehåll utifrån kännedom om ett antal platser vars namn innehåller det aktuella ordet, vilket ger stöd för tanken om onomastikonets påverkan på lexikonet. När det gäller den flerspråkiga barngruppen är det inte lika tydligt att de tar stöd av sina onomastiska resurser för att tillägna sig eller utöka sitt lexikon, vilket delvis kan bero på att de redan är flerspråkiga med svenska som ett av sina språk, ofta sitt starkaste. Däremot är det tydligt att deras namnbildning återspeglar deras språkliga förmåga och den språkliga miljön i vilken de lever. Alla barnens inofficiella namn är bildade på svenska. Detta kan sannolikt till viss del förklaras med att svenska fungerar som lingua franca i barnens vardag utanför (och ibland även i) hemmet. Det kan emellertid inte enbart förklaras i termer av funktionalitet eftersom t.ex. egenskapade smeknamn ibland helt eller delvis bildas enligt mönster på förstaspråket. I resandegruppen har alla svenska som sitt starkaste språk och använder gärna svenska namn som mönster för nybildningar på resanderomani. Vissa ortnamn är bildade av enbart romskt språkmaterial såsom Kàstonafóro och Ticknobartem. Ett namn som Fröfóro, där namngivaren behåller förleden från det svenska Frölunda och där efterleden innehåller det romska fóro 'stad', är även det en romsk namnbildning. För att bilda nya namn på resanderomani utnyttjas alltså lexikon på romani. Detta visar att onomastikon från två språk kan interagera. Även materialet från inlärargruppen visar hur onomastiska resurser överförs mellan språk och att man vid avkodandet av namn på ett inlärspråk aktiverar sitt onomastikon på förstaspråket.

Det är knappast funktionalitet utan snarare ett uttryck för identitet, som ligger bakom de romska ortnamnsbildningarna. Lokalitetserna har redan svenska namn som samtliga informanter naturligtvis känner till (och använder i många situationer). På samma sätt bör man betrakta den romska gruppens personnamnsskick som inte i första hand funktionellt utan viktigt för den romska identiteten (vilket meddelarna också explicit ger uttryck för, se ovan).

Samtliga informantgrupper i vår studie ger i någon mån uttryck för ett behov av att erövra den närmaste omgivningen, att göra den till sin. Detta anknyter till Tuans resonemang om lokalitet och plats, även om våra informanter

inte i första hand skapar nya platser, utan erövrar redan befintliga. Namngivarna nybildar således namn för platser, som redan har etablerade och funktionella namn. Det gäller i första hand den romska gruppen och barngruppen. De romska nybildningarna baseras dessutom ofta (i olika hög grad) på de svenska namnen. Det gäller både formen där ord- och namnelement lånas, t.ex. Fröforo där Frö-lånats från det svenska Frölunda samt betydelsen där namnen har samma innebörd fast på resanderomani, t.ex. Ticknobartem för Smålandsstenar. Att skapa namn på det egna språket för platser som andra har namngivit innebär i postkoloniala sammanhang att delvis återerövra makten över områden, och en liknande process är möjlig att föreställa sig också i denna grupp, samtidigt som man också tar kontroll över det egna språket genom revitaliseringsprocessen.

Meddelarna i barnstudien markerar tillhörighet genom att sätta språkliga avtryck i form av egenskapade namn på platser i närområdet, och här kan det också delvis vara fråga om att skapa platser av icke-platser (plats av lokalitet) genom att göra till synes betydelselösa platser till centrala för lekar. I barnstudien ger både de enspråkiga och de flerspråkiga barnen inofficiella namn till platser, men de flerspråkiga barnens egenskapade namn har en helt annan förankring i en större namnbrukarkrets och en annan stabilitet över tid än vad de svensktalande barnens namn har, vilket knyter namnen till en större kollektiv identitet och markerar närvaro på individ- men framförallt på gruppnivå. Detta platsskapandehar stor likheter med postkoloniala situationer eftersom många urbana miljöer idag präglas av migration och eftersom maktstrukturen i dessa områden uppvisar gemensamma drag med strukturer i koloniserade områden.

Platsskapande är viktigt även för inlärargruppen när informanterna rotar sig i ett nytt land. Flera meddelare betonar betydelsen av att känna till och förstå ortnamnen i det nya landet:

Informant: Och... när, när du vet, när du vet namn på området, namn.

Intervjuare: mm...

Informant: Du känner att du är inte, eh, invandrare...

Intervjuare: mm...

Informant: ...och därför är, bor i denna plats. Du vet den... namnet för denna plats.

Intervjuare: Mm.

Informant: Så du känner att... hem också.

Att förstå namnen i omgivningen blir ett sätt att skapa tillhörighet i ett sammanhang och en miljö där man på många plan upplever sig som exkluderad.

Litteratur

- Aschcroft, Bill, Gareth Griffiths & Tiffin, Helen (red.), [1995] 2003: *The post-colonial studies reader*. London: Routledge.
- Ainiala, Terhi, 2005: På väg mot urban namnforskning. I: *Namnens dynamik. Utvecklingstendenser och drivkrafter inom nordiskt namnskick. Handlingar från den trettonde nordiska namnforskarkongressen i Tällberg 15–18 augusti 2003*. Red. av Staffan Nyström. Uppsala: NORNA-förlaget. (NORNA-rapporter 80.) S. 13–26.
- 2010: Somalier som namnbrukare i Helsingfors. I: *Namn – en spegel av samhället förr och nu*. Red. av Staffan Nyström. Uppsala. (Svenska språkvårdssamfundets årsbok 41.) S. 36–51.
- Aitchison, Jean, 1987: *Words in the Mind. An introduction to the mental lexicon*. Oxford: Basil Blackwell.
- Aldrin, Emilia, 2009: The choice of first names as a social resource and act of identity among multilingual families in contemporary Sweden. I: *Names in multi-lingual, multi-cultural and multi-ethnic contact. Proceedings of the 23rd International congress of onomastic sciences. August 17–22, 2008, York University, Toronto, Canada*. Red. av Wolfgang Ahrens m.fl. York: York University. S. 86–92.
- 2011: Namnval som social handling: Val av förnamn och samtal om förnamn bland föräldrar i Göteborg 2007–2009. (Namn och Samhälle 24.) Uppsala: Uppsala universitet.
- Andersson, Daniel, 2013: Natur, namn och narrativ. Samiska minneslandskap genom ortnamn och ortnamnsnarrativer. I: *Språken, tiden, rummet: Festskrift tillägnad Lars-Erik Edlund på 60-årsdagen den 16 augusti 2013*. Red. av Daniel Andersson & Susanne Haugen. Umeå: Umeå universitet. S. 31–44.
- Andersson, Thorsten, 1996: Onomastiska grundfrågor. I: *Den ellefte nordiske navneforskerkongressen. Sundvollen 19.–23. juni 1994*. Red. av Kristoffer Kruken. Uppsala: NORNA-förlaget. (NORNA-rapporter 60.) S. 15–41.
- Bakken, Kristinn, 1994: Navnelaging og onomastikonet. I: *Namn og Nemne* 11. S. 35–46.
- Bierbach, Christine & Birken-Silverman, Gabriele, 2007: Names and identities, or: How to be a hip young Italian migrant in Germany. I: *Style and Social Identities*. Red. av Peter Auer. Berlin/New York: Mouton de Gruyter. S. 121–155.

- Brylla, Eva, 2007: Mångfald i det "svenska" förnamnsbeståndet. I: Namn och mångkultur – flerspråkiga miljöer och kulturella influenser. Föredrag vid Ortnamns-sällskapet i Uppsala 70-års-symposium 21–22 oktober 2006. Utg. av Ortnamns-sällskapet i Uppsala i samarbete med Institutet för språk och folkminnen. Red. av Katharina Leibring m.fl. Uppsala: Ortnamns-sällskapet i Uppsala. S. 21–31.
- 2009: Johannes, Lillienstedt och Mohammed. Mångkultur i det svenska namnbeståndet. I: Namn i flerspråkiga och mångkulturella miljöer. Handlingar från NORNA:s 36:e symposium i Umeå 16–18 november 2006. Red. av Lars-Erik Edlund & Susanne Haugen. Umeå: Institutionen för språkstudier. Umeå universitet. (NORNA-rapporter 83; Nordsvenska 16; Kulturens frontlinjer 56.) S. 137–146.
- Edlund, Lars-Erik & Haugen, Susanne (red.), 2009: Namn i flerspråkiga och mångkulturella miljöer. Handlingar från NORNA:s 36:e symposium i Umeå 16–18 november 2006. Umeå: NORNA-förlaget. (NORNA-rapporter 83.)
- Helleland, Botolv, Christian-Emil Ore & Wikström, Solveig (red.), 2012: Names and Identities. Oslo Studies in Language 4(2). Tillgänglig: <http://www.journals.uio.no/osla> (hämtad 2014-04-03).
- Herman, David (red.), 2007: The Cambridge Companion to Narrative. Cambridge: Cambridge University Press.
- Huldén, Lars, 1976: Barnens ortnamn. I: Ortnamn och samhälle. Aspekter, begrepp och metoder. Rapport från NORNA:s fjärde symposium i Hano-holmens kulturcentrum 25–27 april 1975. Red. av Vibeke Dahlberg m.fl. Uppsala: Nordiska samarbetskommittén för namnforskning, Helsingfors: Folkkultursarkivet och Svenska litteratursällskapet i Finland. (NORNA-rapporter 10; Meddelanden från Folkkultursarkivet 4; Skrifter utgivna av Svenska Litteratursällskapet i Finland 472.) S. 98–106.
- Hylland Eriksen, Thomas, 2012: Place names in multicultural societies. I: Names and identities. Red. av Botolv Helleland m.fl. Oslo Studies in Language 4 (2). S. 81–93. Tillgänglig: <http://www.journals.uio.no/osla> (hämtad 2014-04-03).
- Johansson, Carina, 2009: Namnbrukarperspektiv på gatunamn i en mångkulturell förort. I: Namn i flerspråkiga och mångkulturella miljöer. Handlingar från NORNA:s 36 symposium i Umeå 16–18 november 2006. Red. av Lars-Erik Edlund & Susanne Haugen. Umeå. (NORNA-rapporter 83.) S. 65–81.
- Leibring, Katharina, Staffan Nyström & Mats Wahlberg (red.), 2007: Namn

och mångkultur – flerspråkiga miljöer och kulturella influenser. Föredrag vid Ortnamnssällskapets i Uppsala 70-årsymposium 21–22 oktober 2006. Uppsala: Ortnamnssällskapet i Uppsala.

- Lindell, Lenny & Thorbjörnsson-Djerf, Kenth, 2008: Ordbok över svensk romani. Resandefolkets språk och sånger. Stockholm: Podium.
- Löfdahl, Maria & Tingsell, Sofia, 2013: Gröna gården och Häxeskogen. Onomastikon och namnbildning ur ett andraspråksperspektiv. I: Namn i stadsmiljö. Red. av Leila Mattfolk, Maria Vidberg & Pamela Gustavsson. Uppsala: NORNA-förlaget. (NORNA-rapporter 90). S. 169–187.
- Mattfolk, Leila & Ainiala, Terhi (red.), 2009: Namn och kulturella kontakter. Helsingfors: NORNA-förlaget. (NORNA-rapporter 85.)
- Myers, Garth Andrew, 2009: Naming and Placing the Other: Power and the urban landscape in Zanzibar. I: Critical Toponymies. The Contested Politics of Place Naming. Red. av Lawrence D. Berg & Jani Voulteenaho. Farnham: Ashgate.
- Nash, Catherine, 2009: Irish Place Names: Post-colonial Locations. I: Critical Toponymies. The Contested Politics of Place Naming. Red. av Lawrence D. Berg & Jani Voulteenaho. Farnham: Ashgate.
- Nation, Paul, 2001: Learning vocabulary in another language. (Cambridge applied linguistics.) Cambridge: Cambridge university press.
- Nyström, Staffan, 1995: Lexikon och onomastikon – två samverkande system. I: Namn og Nemne 12. S. 81–88.
- 1996: Namnmönster, namnsystem, onomastikon – något om namnför rådets art och struktur. I: Den ellefte nordiske navneforskerkongressen. Sundvollen 19.–23. Juni 1994. Red. av Kristoffer Kruken. Uppsala: NORNA-förlaget. (NORNA-rapporter 60.) S. 131–148.
- 2007: Städernas namnmiljöer i mångkulturellt perspektiv. I: Namn och mångkultur – flerspråkiga miljöer och kulturella influenser. Föredrag vid Ortnamnssällskapets i Uppsala 70-årsymposium 21–22 oktober 2006. Red. av Katharina Leibring, Staffan Nyström & Mats Wahlberg. Uppsala: NORNA-förlaget. S. 65–74.
- Riad, Tomas & Larsson, Nils, 2004: Ibrahim kallas Ibbe. I: Språkvård 4/2004. S. 7–13.
- Ryman, Lennart, 2012: Ortnamnsbildning och ortnamnsbruk hos barn i en Stockholmsförort. I: Namn på stort och smått. Red. av Katharina Leibring m.fl. S. 255–260.
- Tikka, Kajsa, 2009: Kontakter inom barnkultur – barn som namngivare och

- namnbrukare. I: Namn och kulturella kontakter. Handlingar från NORNA:s 37 symposium i Hapsal 22–25 maj 2008. Red. av Leila Mattfolk & Terhi Ainiala. Uppsala: NORNA-förlaget och Helsingfors: Forskningscentralen för de inhemska språken. (NORNA-rapporter 85 och Skrifter 5.) S. 73–84.
- Tuan, Yi-Fu, 1977: *Space and Place. The Perspective of Experience*. Minneapolis, London: University of Minnesota Press.
- Viberg, Åke, 2004: Lexikal utveckling i ett andraspråk. I: Svenska som andraspråk i forskning, undervisning och samhälle. Red. av Kenneth Hyltén-stam & Inger Lindberg. Lund: Studentlitteratur. S. 197–220.
- Vidberg, Maria, 2008: Urbana ortnamn i Nykarleby och attityder till dem. I: Nordiska namn – Namn i Norden. Tradition och förnyelse. Handlingar från den fjortonde nordiska namnforskarkongressen i Borgarnes 11–14 augusti 2007. Red. av Guðrún Kvaran m.fl.. Uppsala. Uppsala: NORNA-förlaget. (NORNA-rapporter 84.) S. 453–459.
- Vikstrand, Per, 2001: Gudarnas platser. Förkristna sakrala ortnamn i Mälardalskapen. Uppsala. (Acta Academiae regiae Gustavi Adolphi 77. Studier till en svensk ortnamnsatlas 17.)
- 2008: Folketyologier. Om ortnamnens meningsskapande funktion. I: Nordiska namn – Namn i Norden. Tradition och förnyelse. Handlingar från den fjortonde nordiska namnforskarkongressen i Borgarnes 11–14 augusti 2007. Red. av Guðrún Kvaran m.fl. Uppsala: NORNA-förlaget. (NORNA-rapporter 84.) Uppsala. S. 461–468.

Summary

MARIA LÖFDAHL, SOFIA TINGSSELL
& LENA WENNER:

Lexicon, onomasticon and multilingualism

This paper describes the outlines of a recently initiated project on names in multilingual settings in Sweden. Here, we focus on 52 informants, children as well as adults, who are, to various degrees, multilingual speakers of Swedish. Some are learners of Swedish as a second language (L2) and newly arrived in Sweden, others live in Sweden in contexts where other languages than Swedish are present to a varying extent. The project has primarily two theoretical foci: The first is the relation between lexicon and onomasticon and particularly how this relation is made visible through learner language and language learning strategies. The second focus is on place, space and narratives, and how speakers use these to construe meaning related to place names. Preliminary results show that learners of Swedish use clues from place-names familiar to them in order to capture the semantics of (related) appellatives. Results also show that learners use similar strategies when trying to remember new names as they, according to previous studies, do when learning new words (appellatives). Furthermore, for speakers of the variety of romani spoken by members of the Swedish travellers community ('resanderomani') that have Swedish as their strongest language, onomasticon and lexicon in Swedish as well as in romani interact when the speakers wish to expand their variety of romani in a revitalization process.

Finally, young informants use narratives to form unofficial names for their playgrounds, in other words when creating place out of space. Multilingual children use this strategy to a lesser extent than do monolingual children. Adult L2 learners of Swedish use place-names in order to conquer their new living environment.

Nyckelord: onomastikon, flerspråkighet, inofficiella namn, socioonomastik

Keywords: onomasticon, multilingualism, unofficial names, socioonomastics